

พระสมเด็จเกษไชโย พระท่ากระดาน พระหูยาน

พิศาด เตชะวิภาค (ค้อย เมืองนนท์)

รองนายกสมาคมผู้นิยมพระเครื่องพระบูชาไทย : บรรยาย

ชรรค์ชัย บุนปาน : คำนำ

กองบรรณาธิการ **ข่าวสด** : เรียบเรียง

กองบรรณาธิการ

ฉบับพิเศษ สดุดี
ข่าวสด

พระสมเด็จเกษไชโย

พระท่ากระดาน

และ

พระหุยาน

กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์มติชน 2557

พระสมเด็จเกษไชโย พระท่ากระดาน และพระหยวน.
พิศาล เตชะวิภาค (ตั๋ย เมืองนนท์) : บรรยาย, กองบรรณาธิการข่าวสด : เรียบเรียง
พิมพ์ครั้งแรก : สำนักพิมพ์มติชน, พฤศจิกายน 2557
ราคา 360 บาท

ข้อมูลทางบรรณานุกรม

กองบรรณาธิการข่าวสด. พระสมเด็จเกษไชโย พระท่ากระดาน และพระหยวน.

กรุงเทพฯ : มติชน, 2557. 336 หน้า.-- (สารคดี).

1. พระเครื่อง. I. กองบรรณาธิการข่าวสด II. ชื่อเรื่อง.

294.31218

ISBN 978-974-02-1359-8

ที่ปรึกษาสำนักพิมพ์ : อารักษ์ คคนาท, สุพจน์ แจ่มเร็ว, สุชาติ ศรีสุวรรณ,
ปิยชนันท์ สุทวีทรัพย์, ไพรัตน์ พงศ์พานิชย์, นงนุช สิงหเดชะ

ผู้จัดการสำนักพิมพ์ : กิตติวรรณ เทงวิเศษ • รองผู้จัดการสำนักพิมพ์ : รุจิรัตน์ ทิมวัฒน์

บรรณาธิการบริหาร : สุลักษณ์ บุญปาน • บรรณาธิการสำนักพิมพ์ : พัลลภ สามสี

• ผู้ช่วยบรรณาธิการ : กองบรรณาธิการข่าวสด

พิสูจน์อักษร : อธิศักดิ์ เทศบุตร, อภัย ศิริกาล • กราฟิกเลย์เอาต์ : กองบรรณาธิการข่าวสด

ออกแบบปก-ศิลปกรรม : ชินวิธ แก้วบุญเรือง • ประชาสัมพันธ์ : สุภาชัย สุชาติสุธารธรรม

หากท่านต้องการสั่งซื้อหนังสือเล่มนี้จำนวนมากในราคาพิเศษ
เพื่อมอบให้วัด ห้องสมุด โรงเรียน หรือองค์กรการกุศลต่างๆ
โปรดติดต่อโดยตรงที่ บริษัท งานดี จำกัด โทรศัพท์ 0-2580-0021 ต่อ 3353 โทรสาร 0-2591-9012

สำนักพิมพ์มติชน www.matchonbook.com

บริษัท มติชน จำกัด (มหาชน) : 12 ถนนเทศบาลนฤมาล ประชาณิเวศน์ 1 เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900
โทรศัพท์ 0-2580-0021 ต่อ 1235 โทรสาร 0-2589-5818

แม่พิมพ์สี-ขาวดำ : กองงานเตรียมพิมพ์ บริษัท มติชน จำกัด (มหาชน) 12 ถนนเทศบาลนฤมาล ประชาณิเวศน์ 1
เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900 โทรศัพท์ 0-2580-0021 ต่อ 2400-2402

พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์มติชนปากเกร็ด 27/1 หมู่ 5 ถนนสุขาประชาสรรค์ 2 ตำบลบางพูด

อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 11120 โทรศัพท์ 0-2584-2133, 0-2582-0596 โทรสาร 0-2582-0597

จัดจำหน่ายโดย : บริษัท งานดี จำกัด (ในเครือมติชน) 12 ถนนเทศบาลนฤมาล ประชาณิเวศน์ 1
เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900 โทรศัพท์ 0-2580-0021 ต่อ 3350-3353 โทรสาร 0-2591-9012

Matchon Publishing House a division of Matchon Public Co., Ltd.

12 Tethsabannaruean Rd, Prachanivate 1, Chatuchak, Bangkok 10900 Thailand

หนังสือเล่มนี้พิมพ์ด้วยหมึกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
เพื่อปกป้องธรรมชาติ ลดภาวะโลกร้อน และส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้อ่าน

สารบัญ

คำนำ

8-9

ประวัติ

พระสมเด็จเกษไชโย

10-19

พระสมเด็จเกษไชโย

พิศาล เตชะวิภาค

20-33

พระสมเด็จเกษไชโย

34-35

ยกกล้องขึ้นส่ง
จุดสังเกตตำหนิพิมพ์ทรงองค์พระ
พระสมเด็จเกษไชโย พิมพ์ 7 ชั้น นิยม

36-83

ยกกล้องขึ้นส่ง
จุดสังเกตตำหนิพิมพ์ทรงองค์พระ
พระสมเด็จเกษไชโย พิมพ์ 7 ชั้น หูพระป่า

84-93

ยกกล้องขึ้นส่ง
จุดสังเกตตำหนิพิมพ์ทรงองค์พระ
พระสมเด็จเกษไชโย พิมพ์ 6 ชั้น ออกตัน

94-119

ยกกล้องขึ้นส่ง
จุดสังเกตตำหนิพิมพ์ทรงองค์พระ
พระสมเด็จเกษไชโย พิมพ์ 6 ชั้น ออกตลอด

120-143

ประวัติ
พระท่ากระดาน
144-153

พระท่ากระดาน
พิศาล เตชะวิภาค
154-163

พระท่ากระดาน
164-165

ยกกล้องขึ้นสอง
จุดสังเกตตำหนิพิมพ์ทรงองค์พระ
พระท่ากระดาน กรุศรีสวัสดิ์
เนื้อตะกั่วสนิมแดง
166-225

ประวัติ
พระหุยาน วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ
226-231

พระหุยาน
พิศาล เตชะวิภาค
232-239

พระหุยาน
240-241

ยกกล้องขึ้นสอง
จุดสังเกตด้านนิพิมพ์ทรงองค์พระ
พระหุยาน พิมพ์บัวสองชั้นกรุเก่าเนื้อชินเงิน
242-255

ยกกลัองขึ้นส่ง
จุดสังเกตตำหนิพิมพ์ทรงองค์พระ
พระหุยาน พิมพ์ใหญ่กรุใหม่
256-321

ช่วงตอบคำถาม
322-327

ชมพระองค์จริง
พระสมเด็จเกษไชโย
พระท่ากระดาน, พระหุยาน
328-333

ประวัติ พิศาล เตชะวิภาค
ด้อย เมืองนนท์
334-336

คำนำ

หลักกว้างๆ ในการทำงานของเครื่องมือศิขณ-ชาวสด ประเด็นหนึ่งและประเด็นเดียวคือ “แบ่งปันความรู้ เชิดชูศาสนา พัฒนาแหล่งน้ำลำคลอง” อันเป็นวัตรปฏิบัติที่ชาวศิขณ-ชาวสดช่วยกันทำมาตลอด

หนังสืออนรรฆค่าเล่มนี้ โดยสำนักพิมพ์มติชน 2557 จาก กองบรรณาธิการชาวสด เรื่อง พระสมเด็จเกษไชโย, พระท่ากระดาน และ พระหุยานของท่าน พิศาล เตชะวิภาค หรือ ต้อย เมืองนนท์ ก็เช่นเดียวกันคือเป็นการแบ่งปันความรู้ เชิดชูศาสนาไปพร้อมๆ กัน

ความรู้ที่ท่านผู้อ่านจะได้รับจากผู้รู้อย่าง คุณครูต้อย เมืองนนท์ เป็นความรู้เอนกประการ บำรุงขวัญ บำเรอใจเกินกว่าใครจะคาดคิด ให้ความรู้ซ่อนเร้นจนลึกซึ้งกว้างขวางแบบหาที่อื่นไม่พบ

ประการสำคัญ เป็นหลักยึดเหนี่ยวทางใจให้มั่นคงในพระพุทธศาสนา

พระเครื่องสำคัญ 3 องค์ในหนังสือเล่มนี้ เป็นพระหลักทุกองค์ ใครมีองค์ใดองค์หนึ่งเมื่อไร เท่ากับได้ครอบครองความสุขความเจริญเมื่อนั้น

พระสมเด็จวัดเกษไชโย เมืองอ่างทอง ท่านว่า น่าจะเกิดก่อนพระสมเด็จจักรพรรดิฯ และก่อนพระสมเด็จจักรวัดบางขุนพรหม ผงพุทธคุณที่ปรากฏในองค์พระสมเด็จวัดเกษไชโยนั้น บริสุทธิ์แวววาวขาวสะอาด พร้อมผจญทุรชาติได้ทุกชนิด

พระท่ากระดาน เมืองกาญจน์ ขุนศึกแห่งลุ่มน้ำแม่กลอง ถ้าลากเข้ายุคทวารวดี ก็ต้องยกให้ฤๅษีทรงศีลเป็นผู้นิรมิต ปางมารวิชัยของแต่ละองค์นั้น บ่งบอกถึงชนะมารแล้ว

เล่าลือกันว่า เจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดินของเราพระองค์หนึ่ง ทรงชวนพระท่ากระดาน เมืองกาญจน์ ในสมัยที่พระองค์ยังทรงมีพระวรกายแข็งแรง

พระหุยาน เมืองลพบุรีนั้นเล่า ไม่ได้ท้องถิ่นนิยมชมชื่นอย่างเดียว แต่ยัง
ระเบิดเถิงกว้างขวางไปทั่วทั้งประเทศ เป็นพระเครื่องของลพบุรีระดับแนว
หน้าที่หลงเหลืออยู่ ทั้งกราบขอศึกษาไว้ให้ทอดทัศนาความงามและความ
ลงตัวด้วย

มีเกร็ดนิดๆ เล่าให้ฟังด้วยว่า เพื่อนในเครื่องแบบทุกคน มีพระหลัก 3 องค์
นี้ติดตัว มีศีลเป็นข้อห้ามความผิดปกติ มีธรรมเป็นข้อปฏิบัติประจำใจ บั้นปลาย
ชีวิตเป็นนายพลทุกคน

ไม่ได้เป็นนายพล ก็ประสบความสำเร็จตามฐานานุรูปทุกคน ประสามมนุษย์
ผู้มีใจสูง มีคุณวุฒิสูง ไม่มีใครยากไร้ เจ็บป่วย พิกัดหรือทุพพลภาพ

ขอให้การแบ่งปันความรู้เรื่องพระพุทธศาสนาเล่มนี้จงกระจายออกไปอย่าง
ทั่วถึง จงกำจัดสิ่งไม่ดีไม่งามทั้งปวงให้ปละต

เหลือแต่ความสุข ความสงบตามควรแก่ภววิสัย ของแต่ละท่านเทอญ

ขรรค์ชัย บุนปาน

ประวัติ

พระสมเด็จเกษไชโย

พ ระสมเด็จเกษไชโย เป็นพระเครื่องที่วงการพระยอมรับว่าเป็นพระพิมพ์ที่สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) วัดระฆังโฆสิตาราม สร้างไว้ ความนิยมมีมาแต่โบราณกาล โดยเฉพาะในด้านพุทธคุณ ถือว่าไม่เป็นรองพระสมเด็จวัดระฆังฯ หรือพระสมเด็จวัดบางขุนพรหมแต่อย่างใด

ในวงการพระเครื่องรับรองกันว่า พระเนื้อผง ทรงสี่เหลี่ยม ที่เรียกกันว่า “พระสมเด็จ” สร้างโดยสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) อดีตเจ้าอาวาสวัดระฆังโฆสิตาราม มีอยู่เพียง 3 แห่ง คือ

1. พระสมเด็จวัดระฆังโฆสิตาราม กรุงเทพฯ (ธนบุรีเดิม)
2. พระสมเด็จวัดบางขุนพรหม กรุงเทพฯ
3. พระสมเด็จเกษไชโย วัดไชโย จ.อ่างทอง

คำเรียก พระสมเด็จเกษไชโย นี้มีหลายอย่างในสมัยก่อนมักจะเรียกกันว่า “พระสมเด็จวัดเกษไชโย” ต่อมาเรียกกันว่า “พระสมเด็จวัดไชโย” แต่ในบทความนี้ ขอใช้คำว่า “พระสมเด็จเกษไชโย” ตลอดทั้งเรื่อง

หมายเหตุ มีความสับสนค่อนข้างมากเรื่องชื่อของ “วัดไชโย” และ “วัดเกษไชโย” หรือ “วัดเกษไชโย” ซึ่งชื่อจริงอย่างเป็นทางการของวัดนี้คือ “วัดไชยวรวิหาร” ตลอดมา

ต้นเหตุของความสับสนคือ เจ้าอาวาสรูปแรกของวัดไชโยฯ ภายหลังจากที่รัชกาลที่ 5 ได้ทรง

พระมหาพุทธพิมพ์ มีขนาดหน้าตัก 8 วา 6 นิ้ว สูง 11 วา 1 ศอก 7 นิ้ว
สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 อยู่ภายในวิหารที่หันหน้าออกสู่มแม่น้ำเจ้าพระยา

บูรณะวัด (เมื่อปี พ.ศ.2430) ชื่อ “พระมหาเกษ” ต่อมาเมื่อชาวบ้านนิยมเรียกกันจนติดปากว่า “พระมหาเกษ วัดไชโย” และเรียกสั้นๆ กับเขียนว่า “วัดเกษ (หรือเกศ) ไชโย” ต่อมาเมื่อพระสมเด็จที่วัดนี้นิยมกันในกรุงเทพฯ นักเล่นพระเรียกว่า “พระสมเด็จเกษไชโย” จนเป็นที่คุ้นหูและเรียกติดปากมาจนทุกวันนี้

วัดไชยวรวิหาร เป็นพระอารามหลวงชั้นโท ชนิดวรวิหาร สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ตั้งอยู่ฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา เลขที่ 21 หมู่ 3 ต.ไชโย อ.ไชโย จ.อ่างทอง ที่ดินที่ตั้งวัด 35 ไร่ 3 งาน 97 ตารางวา ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อปี พ.ศ.2433

วัดไชยวรวิหาร (บางแห่งเรียกว่า “วัดเกษไชโย”) นี้เดิมเป็นวัดราษฎร์ สร้างมาตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีแต่ไม่ปรากฏนามผู้สร้าง เริ่มมีชื่อเสียงในปลายสมัยรัชกาลที่ 4 ประมาณปี พ.ศ.2400-2405 โดยสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) มาก่อสร้างพระพุทธรูปองค์ใหญ่ไว้ ณ วัดนี้

สาเหตุที่สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) มาสร้างพระพุทธรูป ณ ที่นี้มีเรื่องเล่าว่า เนื่องจากโยมตาและโยมมารดา อีกทั้งเป็นอนุสรณ์ที่ท่านได้รับสอนสั่ง ณ สถานที่บริเวณนี้ สมเด็จพระพุฒาจารย์เมื่อครั้งดำรงสมณศักดิ์ “พระเทพเวที” ได้มาสร้างพระพุทธรูปองค์ใหญ่ที่วัดไชโยนี้อยู่สองคราว คือ

ครั้งแรก สร้างเป็นพระพุทธรูปนั่ง ขนาดใหญ่โตมาก ใช้วิธีก่ออิฐสอดดิน แต่ไม่นานนักก็พังทลายลงมา

ครั้งที่สอง ก่อสร้างโดยการก่ออิฐสอดดินเช่นเดิมแต่ลดขนาดพระลงมา ถึงกระนั้นก็ยังนับว่าพระองค์ใหญ่มาก คราวนี้ก็ก่อสร้างสำเร็จ แต่ไม่สู้งามนัก เป็นพระพุทธรูปนั่งขัดสมาธิ ถือบูชาขา ไม่ได้ปิดทอง นั่งอยู่กลางแจ้ง เห็นได้แต่ไกล

พระพุทธรูปประธานในอุโบสถ

เมื่อครั้ง พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จประพาสมณฑลอยุธยา พ.ศ.2421 เมื่อเรือพระที่นั่งได้ผ่านวัดไชโย พระองค์ก็ทรงมีพระราชหัตถเลขาไว้ว่า “วันจันทร์ เดือนสิบสอง ขึ้น 10 ค่ำ เวลา 2 โมงเช้า ออกเรือจากพลับพลาคลองกระทง ล่องมาตามแม่น้ำ ล่องลงไปอีก หน่อยหนึ่งถึงวัดไชโย ซึ่งสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) สร้างพระใหญ่ขึ้นไว้ และเข้าจอดเรือที่นั่น พระราชเสนา พระยาอ่างทอง หลวงยกบัตร มาถวายขึ้น ขึ้นไปดูพระรูปร่างหน้าตาไม่งามเลย แลดูที่หน้าวัดปากเหมือนท่านขรัวโตไม่มีผิดถือปูนขาวมิได้ปิดทอง ท่านองท่านคิดไม่ปิดทอง จึงได้เจาะท่อน้ำไว้ที่พระหัตถ์”

ต่อมาปีกุน พ.ศ.2430 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยารัตนบดินทร (รอด กัลยาณมิตร) ที่สมุหนายกสำนักราชการกรมมหาดไทย ขึ้นมาเป็นแม่กองปฏิสังขรณ์วัดไชโยนี้ขึ้นใหม่ทั่วทั้งอาราม มีการสร้างวิหาร ซึ่งจำเป็นต้องกระทุ้งราก พระพุทธรูปก่อสร้างด้วยปูนทนการกระเทือนไม่ได้ก็พังลง จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ รับสร้างพระพุทธรูปขึ้นใหม่ โดยลดขนาดให้เล็กลงอีกและให้มีโครงเหล็กยึดปูนไว้เป็นพระพุทธรูปปางสมาธิ ตามลักษณะเดิมที่สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) ได้สร้างไว้ แต่ครองจีวรและพาดสังฆาฏิกว้างแบบใหม่ ขนาดหน้าตักกว้าง 8 วา 6 นิ้ว สูงสุดยอดพระรัศมี 11 วา 1 ศอก 7 นิ้ว

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชทานนามว่า “พระมหาพุทธพิมพ์” (ชาวบ้านนิยมเรียกว่า “หลวงพ่อด”) และทรงยกฐานะวัดไชโยเป็นพระอารามหลวง และโปรดเกล้าฯ ให้มีงานฉลองเมื่อวันที่ 5-7 ต.ค. 2438

สรุปว่า รวมเวลาสร้างและบูรณะวัดรวม 8 ปี จาก พ.ศ.2430 ถึง พ.ศ.2438

ปัจจุบัน วัดไชโยวรวิหารจัดงานฉลองทุกปีแบ่งเป็น 2 ช่วง คือ วันขึ้น 14-15 ค่ำ เดือน 5 และอีกช่วง วันแรม 7-11 ค่ำ เดือน 11

การสร้างพระสมเด็จเกษไชโย (พิมพ์มาตรฐาน)

เป็นที่ยอมรับของวงการพระว่า สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) สร้างพระสมเด็จวัดระฆังฯ, พระสมเด็จเกษไชโย และพระสมเด็จวัดบางขุนพรหม ว่ากันว่า เมื่อสมเด็จพระพุฒาจารย์ สร้างพระพิมพ์ 6 ชั้น และ 7 ชั้น แล้วได้นำไปบรรจุไว้ที่ฐานหรือองค์พระโตที่ท่านได้สร้างไว้

เมื่อหลวงพ่อดำพังทลายลงมาพระจึงเผยแพร่ออกมา พระองค์นี้ได้พังลงมาถึงสองครั้ง ครั้งแรกมีคนนำไปบางส่วน อีกส่วนนำกลับไปบรรจุ เมื่อซ่อมพระเสร็จ

เมื่อพังลงมาอีกครั้งในปี พ.ศ. 2430 ก็มีพระออกมาอีก บางส่วนมีผู้นำไปบรรจุที่วัดโพธิ์เกรียบ อ.โพธิ์ทอง จ.อ่างทอง โดยบรรจุอยู่ในพระเจดีย์ จำนวนพระที่บรรจุคงจะหลายร้อยองค์

ทั้งนี้มีการยืนยันจากพระภิกษุวัดโพธิ์เกรียบว่า ในสมัยที่พระครูโพธิสารสุนทร (รอด จันทสโร) เป็นเจ้าอาวาสวัดโพธิ์เกรียบนั้น ท่านมีความสนิทยศนม ไปมาหาสู่กับท่านเจ้าอาวาสวัดไชโยเป็นประจำ ท่านได้นำพระจากวัดไชโยมาส่วนหนึ่งแล้วบรรจุไว้ในเจดีย์ที่วัดโพธิ์เกรียบ

เมื่อราวปี พ.ศ. 2502 เจดีย์เล็กวัดโพธิ์เกรียบที่บรรจุพระสมเด็จเกษไชโย ถูกคนร้ายตามมาลักขุด ได้พระไปหลายร้อยองค์ พระส่วนนั้นนำมาวางขายที่สนามพระวัดมหาธาตุฯ ทำพระจันทร์ในราคาองค์ละ 300 บาท สมัยนั้นถือเป็นพระที่มีราคาแพงมาก แต่ปัจจุบันหายากและมีราคาสูง

การบรรจุพระสมเด็จเกษไชโยไว้ในพระพุทธรูป

ในหนังสืออาณัติพระเครื่อง ฉบับที่ 85 หน้า 2 จนถึงหน้า 17 มีบทความ “ข้อพิจารณาพระสมเด็จ พระสมเด็จวัดไชโย” เขียนโดย “นิรนาม” มีข้อความที่น่าสนใจเกี่ยวกับการบรรจุพระสมเด็จ วัดไชโย ไว้ในองค์พระพุทธรูป พระมหาพุทธรูป ดังมีรายละเอียดบางตอน ดังนี้

“หลังจากการสร้างพระมหาพุทธรูปเสร็จแล้ว ท่านเจ้าพระยารัตนบดินทร (บุญรอด) ได้ประกาศปาวร้องให้ราษฎรที่เก็บเอาพระพิมพ์สมเด็จ (ที่แตกออกมาเมื่อพระพุทธรูปปูนปั้นใหญ่ องค์เดิมพังลงมา) ไปให้นำเอามาคืนให้หมด ก็ด้วยความเกรงกลัวในอาญาแผ่นดินเป็นที่ตั้งใครได้มาก็มิได้บิดพลิ้วเก็บงำเอาไว้เลยสักองค์เดียวมีอยู่เท่าไรก็เอามาคืนกันหมดทุกครัวเรือน ก็อย่างว่าแหละครับ คำนิยมสำหรับพระเครื่องสมัยก่อนโน้นยังไม่มี เป็นของแจกฟรีมีอยู่ทั่วไปเสร็จแล้วท่านจะคืนให้บ้านละองค์ สององค์ ตามสมควรแก่กรณี ที่เหลือนั้นท่านเจ้าพระยารัตนบดินทร ได้นำบรรจุคืนกลับเข้าไว้ในองค์พระพุทธรูป พระมหาพุทธรูป เหมือนเดิม

พระสมเด็จวัดไชโย ที่แตกกรุเมื่อครั้งเจ้าพระยาบดินทร (บุญรอด) ขึ้นไปบูรณะพระอารามวัดไชโย (เมื่อปี พ.ศ.2430) และเรียกเก็บพระสมเด็จวัดไชโยที่ประชาชนเอาไป กลับเอามาบรรจุในพระมหาพุทธรูป และแจกให้บ้านละองค์สององค์นั้น ประชาชนในพื้นที่บ้านวัดไชโยทั้งสองฝั่งในสมัยก่อนจึงมีพระสมเด็จวัดไชโยที่ว่อยู่ทุกบ้าน แต่มิได้เก็บงำเอาไว้ด้วยความหวงแหน ครั้นพอมีค่านิยมในพระเครื่องพระสมเด็จมีแนวโน้มสูงขึ้นบ้างก็ให้ไปฟรี ดีหน่อยก็ปล่อยให้ในราคาถูกองค์ละไม่กี่บาท

คุณครูชั้น นูระไทย เล่าว่า “พระสมเด็จวัดไชโยในพื้นที่บ้านนั้น ที่ปล่อยออกเป็นองค์สุดท้ายที่ได้ราคามากที่สุดคือ องค์ของตาอู๊ด คือปล่อยไปได้ตั้ง 3,000 บาท (สามพันบาท) เป็นที่โจษจันกันทั่วทั้งสองฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา บ้างก็บ่นเหมือนเสียตายเหมือนคนไม่รู้ค่า แต่พอจะทราบว่าจะไรเป็นอะไรนั้นก็หายไปเสียแล้ว ปัจจุบันเอากันแค่ขอเป็นแบบอย่างกระซังก”

ความข้างต้นนี้น่าเชื่อถือได้ไม่น้อยเพราะท่านผู้เขียน “นิรนาม” ได้สอบถามจากคนท้องถิ่นเอง ชื่อ ครูชั้น นูระไทย กับ ลุงไข่ เพ็งขจร

อายุการสร้าง

พระสมเด็จพระไชโย น่าจะมีอายุใกล้เคียงกับพระสมเด็จพระวัดระฆังฯ และพระสมเด็จพระวัดบางขุนพรหม เหตุที่ว่านี้ เพราะได้มีการพบพระสมเด็จพระไชโยนี้ บรรจุอยู่ในพระเจดีย์ร่วมกับพระสมเด็จพระวัดบางขุนพรหมด้วย

นักเล่นพระบางท่าน เช่น กิตติ ธรรมจรัส (เฮียกวง) และสมศักดิ์ คงอุฒปัญญา (ยี่ บางแค) ยืนยันว่าเคยมีพระสมเด็จพระวัดไชโยที่บรรจุในเจดีย์วัดบางขุนพรหมนี้ ผ่านมือประมาณ 3-4 องค์ พระที่ได้มีคราบกรุ คล้ายกับคราบกรุของพระสมเด็จพระวัดบางขุนพรหม จะแตกต่างบ้างก็เพียงเล็กน้อยเท่านั้น

จากหลักฐานดังกล่าวข้างต้น อาจคาดคะเนตามหลักเหตุผล (อนุมาน) ได้ว่า พระสมเด็จพระไชโยน่าจะมีอายุพอกับพระสมเด็จพระวัดระฆังฯ แต่อาจจะสร้างก่อนพระสมเด็จพระวัดบางขุนพรหม ไม่นาน

ทั้งนี้ สอดคล้องกับบันทึกของท่านเจ้าคุณทิพยโกษาที่ให้รายละเอียดไว้

พิมพ์ทรงพระ

พิมพ์ของพระสมเด็จเกษไชโยนั้น มีเอกลักษณ์โดยมีความแตกต่างจากพระสมเด็จวัดระฆังฯ และพระสมเด็จวัดบางขุนพรหม คือ ทุกพิมพ์ต้องมีกรอบกระจกและอกมีร่องหูบายศรี (ยกเว้นพิมพ์ 7 ชั้น ออกตัน) อีกทั้งมีฐานมากกว่า 3 ชั้น คือมีฐาน 6 ชั้น และฐาน 7 ชั้น (บางท่านว่าบางพิมพ์มีฐาน 5 ชั้น)

พิมพ์ทรงของพระสมเด็จเกษไชโย ดังนี้
พิมพ์ 7 ชั้น ได้แก่

1. พิมพ์ 7 ชั้น นิยม (พิมพ์ใหญ่)
2. พิมพ์ 7 ชั้น หูประปา
3. พิมพ์ 7 ชั้น ไหล่ตรง
4. พิมพ์ 7 ชั้น นักเลงโต (แขนตั้ง)
5. พิมพ์ 7 ชั้น แข้งหมอน
6. พิมพ์ 7 ชั้น ออกวี
7. พิมพ์ 7 ชั้น แขนกลม
8. พิมพ์ 7 ชั้น ออกตัน
9. พิมพ์ 7 ชั้น พิมพ์ล่ำ
10. พิมพ์ 7 ชั้น ปรกโพธิ์

การบูรณปฏิสังขรณ์พระมหาพุทธพิมพ์

ทำน้ำของวัด

พิมพ์ 6 ชั้น ได้แก่

1. พิมพ์ 6 ชั้น ออกต้น
2. พิมพ์ 6 ชั้น ออกตลอด
3. พิมพ์ 6 ชั้น แบบ 7 ชั้น นิยม
4. พิมพ์ 6 ชั้น ไหล่ตรง
5. พิมพ์ 6 ชั้น ล้อออกตลอด
6. พิมพ์ 6 ชั้น เขากว้าง
7. พิมพ์ 6 ชั้น พิมพ์ต่อและพิมพ์ 5 ชั้น

เนื้อพระ

เป็นพระเนื้อผงขาวเช่นเดียวกับพระสมเด็จวัดระฆังฯ และพระสมเด็จวัดบางขุนพรหม เนื้อพระละเอียดเพราะผ่านการกรองและตำผงมาอย่างดี มีมวลสารเป็นจุดสีขาว ขุ่น จุดสีแดงอิฐ และจุดสีดำคล้ายถ่านหรือโบลานเผา จุดสีน้ำตาลของเกสรดอกไม้ พระสมเด็จเกษไชโยมีคราบกรุไม่มากนัก จึงทำให้ดูเหมือนว่ามีอายุน้อยกว่าพระสมเด็จวัดระฆังฯ หรือวัดบางขุนพรหม

ด้านหลังพระวิหาร

ศาลาการเปรียญ

ทางเดินระหว่างวิหารและอุโบสถ

วิหารสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) มีลักษณะเป็นทรงไทย มีมุขลด มีช่อฟ้า หน้าบัน

ด้านข้างพระวิหารพระมหาพุทธพิมพ์

รูปหล่อสมเด็จพระพุฒาจารย์
(โต พรหมรังสี)

แต่พระที่ถูกใช้สั้มผัสจะหนักนุ่มและ
เนื้อจัด พระที่ไม่ใช้จะแห้งและสีออกขาว
พระบางองค์แตกลายงา พิจารณาโดยรวม
แล้ว เนื้อพระจะละเอียดและแข็งกว่าของ
พระสมเด็จอีกสองวัด

อนึ่ง พระสมเด็จเกษไชโยนี้ หากชำรุด
หรือหักแล้ว จะซ่อมอำพรางไม่ให้เห็นรอย
ซ่อมยาก เพราะเนื้อพระละเอียดและแน่น
มาก

บทสรุป

พระสมเด็จเกษไชโย วัดไชโย เชื่อกันว่า
สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) สร้าง
และบรรจุไว้ในพระพุทธรูป ซึ่งท่านสร้างเมื่อ
ราวปี พ.ศ.2400 ด้วยอัจฉริยภาพของท่าน
เจ้าประคุณสมเด็จ และพระพุทธรูปของพระ
พิมพ์ที่สร้าง

พระสมเด็จเกษไชโย

พิศาล เตชะวิภาค

“พิศาล เตชะวิภาค” หรือ “ต๋อย เมืองนนท์” รองนายกสมาคมผู้นิยมพระเครื่องพระบูชาไทย กล่าวเริ่มต้นการบรรยาย หลักสูตรพื้นฐานความรู้พระสมเด็จเกษไชโย พระท่ากระดาน กาญจนบุรี และพระหุยาน ลพบุรี กรูวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ ว่า พระสมเด็จเกษไชโย เป็นพระอีกรองหนึ่ง ซึ่งเป็นสมบัติของสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) ที่ท่านจัดสร้างไว้ คิดว่าหลายท่านคงจะอยากทราบและบางท่านอาจจะมีพระสมเด็จเกษไชโยอยู่ในครอบครองแล้ว แต่ก็ยังเป็นประโยชน์ถ้าได้ฟัง มีข้อสังเกต เราก็อาจจะได้เปรียบกว่าคนที่ไม่รู้

ด้วยเพราะว่า การที่จะดูพระเครื่องเป็น เหมือนเส้นผมบังภูเขา ถ้าเราจับจุดและฝึกฝน ถือว่าเป็นการดี

สิ่งต่างๆ ที่ได้นำมาบอก เป็นสิ่งที่นักนิยมสะสมพระเครื่องที่เป็นผู้ชำนาญการ ใช้ระยะเวลาในการค้นหาก็อย่างน้อย 40-50 ปี แต่ในปัจจุบัน มีการอบรมหลักสูตรระยะสั้นภายในไม่กี่ชั่วโมง ทั้งนี้ การเล่นพระในยุคสมัยนี้ได้เปรียบกว่าในยุคเก่า ตรงที่มีเครื่องมืออุปกรณ์ทันสมัย ให้เราสามารถบันทึกข้อมูลได้ละเอียดและทบทวนได้ในภายหลัง

ครั้งนี้ บรรยายหลักสูตรพื้นฐานความรู้พระสมเด็จเกษไชโย, พระท่ากระดาน กาญจนบุรี และพระหุยาน ลพบุรี กรูวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ

เริ่มต้นจากพระสมเด็จวัดเกษไชโย

“ต้อย เมืองนนท์” กล่าวบรรยายว่า ก่อนที่จะรู้รายละเอียดของพระสมเด็จวัดเกษไชโย เรามารู้จักวัดก่อน

วัดเกษไชโย เดิมมีชื่อว่าวัดไชโย ไม่ใช่วัดเกษไชโย เดิมเป็นวัดราษฎร์สร้างขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยา แต่ไม่ได้ระบุไว้ว่าสร้างในปีใด พ.ศ.ใด แต่คาดว่าจะเป็นสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย วัดเกษไชโย ตั้งอยู่ที่ อ.ไชโย และได้รับการตั้งชื่อว่า วัดไชโยวรวิหาร

ประมาณสมัยรัชกาลที่ 4 ในปี พ.ศ.2400 สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) เดินทางกลับถิ่นเก่า เพราะท่านกำเนิดที่นั่นแล้วท่านก็มาที่วัด ซึ่งเป็นวัดที่โยมตา-ยายมีความผูกพันกับวัดแห่งนี้ ท่านเลยมีความคิดว่าจะสร้างพระขึ้นมา เพื่อเป็นการอุทิศส่วนกุศลให้กับโยมตา-ยาย

ที่สำคัญ โยมมารดาสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) มีนามว่า “นางเกษ” ซึ่งต่อมาวัดแห่งนี้เรียกว่า “เกษไชโย” ซึ่งอาจนำชื่อมารดาของท่านมาผนวกกันเข้าก็ได้

ครั้งเมื่อสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) มาถึงวัดไชโย ท่านคิดจะสร้างพระ แต่ไม่ใช่พระเครื่อง ท่านคิดจะสร้างพระพุทธรูปองค์ใหญ่ ซึ่งให้สมกับท่านที่มีนามว่า “โต” ท่านจัดการสร้างพระขึ้นมาเป็นพระพุทธรูปใช้ปูน ก่ออิฐถือปูน ซึ่งไม่มีฐานราก โครงเหล็ก ใช้น้ำกับอิฐเป็นตัวประสานกัน

พระพุทธรูปสร้างประมาณปี พ.ศ.2400-2405

ในการสร้างครั้งนั้น ในฝีมือช่างอาจจะไม่เก่ง โดยเฉพาะช่างชาวจีน เป็นผู้ได้รับมอบหมายให้สร้าง ก็ไม่ได้มีการตกแต่งเพิ่มเติม พอสร้างเสร็จพักเดียว องค์พระพุทธรูปก็ถล่มลงมา เพราะรับน้ำหนักไม่ไหว ไม่มีโครงสร้าง ไม่มีฐานราก ใช้น้ำกับอิฐเท่านั้นเป็นตัวยึดกัน

การถล่มครั้งนั้น ทำให้ท่านคิดเปลี่ยนแปลงใหม่ โดยการสร้างใหม่อีกครั้ง แต่ให้มีขนาดเล็ก

ลง แต่คราวนี้มีดำริให้ใช้แทน แต่เป็นอิฐปูนอีกเช่นกันเป็นแทน แล้วท่านก็ทำช่องลับไว้ในองค์พระ
การสร้างครั้งนี้ มีการเตรียมตัวพร้อม สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) สร้างพระขึ้นมา
ชุดหนึ่ง พระชุดนั้นคือ “พระสมเด็จเกษไชโย”

“ครั้งนั้นท่านคิดจะนำพระสมเด็จเกษไชโย บรรจุลงไปให้มากที่สุด คือการสร้างพระในสมัย
ก่อน คิดว่าการทำพระต้องทำให้ครบองค์พระธรรมชั้นตรี คือ 84,000 องค์ แต่ผมคิดว่าท่านคงทำ
ไม่ถึง เพราะในสมัยนั้นโรงงานสร้างพระยังไม่มี ท่านก็สร้างกับพระในวัด ช่วยกันก็ยังไม่ถึง
แต่คงเป็นจำนวนมาก”

สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) บรรจุไว้ในองค์หลวงพ่อโตที่สร้างใหม่อีกครั้ง จนกระทั่ง
ท่านมรณภาพในปี พ.ศ.2415

หลังจากนั้น ในปี พ.ศ.2421 สมเด็จพระพุทธเจ้าหลวง หรือพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ทรงขึ้นครองราชย์

พระองค์เสด็จไปเยี่ยมมณฑลทางพระนครศรีอยุธยา ในการเสด็จครั้งนั้น เสด็จไปทางเรือ
ผ่านไปทางวัดไชโย

พระองค์ทอดพระเนตรเห็นพระพุทธรูปองค์ใหญ่ ไม่มีหลังคา ไม่มีพระอาราม ไม่มีอุโบสถ
นั่งประดิษฐานอยู่ในที่โล่งแจ้ง

พระองค์ตรัสถาม กระทั่งมีคนกราบทูลว่า เป็นพระพุทธรูปที่สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหม
รังสี) ได้สร้างไว้ เมื่อรัชกาลที่ 5 ทรงทราบ จึงมีรับสั่งว่า ควรจะสร้างอุโบสถหรือว่าหลังคาคลุม
พระพุทธรูปองค์นี้ ด้วยพระองค์ท่านมีความผูกพันกับสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี)
พอสมควร

ในครั้งนั้น พระองค์ทรงมีรับสั่งให้พระยารัตนบดินทร หรือบุญรอด กัลยาณมิตร เป็นแม่งาน

ในการสร้างอุโบสถหลังคาคลุมพระพุทธรูปในปี พ.ศ.2430

ในระหว่างการสร้าง ก็จะมีการตอกเสาเข็มสร้างหลังคาคลุม ในการตอกพื้นมีแรงสะเทือนทำให้พระที่สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) สร้างไว้ร้าวแตกขึ้นมา พังทลายลงมาอีกครั้งหนึ่งปรากฏว่ามีพระสมเด็จเกษไชโยที่สร้างและเก็บเอาไว้ในองค์หลวงพ่อดำทะลักออกมา

“ตอนนั้น คนในละแวกนั้นพากันเก็บพระกันอย่างมากมาย เพราะกรุพระแตกออกมามากมายทางวัดก็เห็นไม่สมควรบ้างก็เลยเก็บไว้เป็นบางส่วน พระที่แตกออกมาราวนั้น เรียกว่าที่อ.ไชโยนั้นได้กันแทบทุกบ้าน บ้านละ 3 องค์ 5 องค์ 10 องค์ ก็มีจำนวนมากมาย”

ต่อมาเมื่อองค์หลวงพ่อดำพังทลาย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ทรงมีรับสั่งให้สร้างขึ้นมาใหม่ ในการสร้างครั้งนี้

โปรดเกล้าฯ ให้ “พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าประดิษฐวรการ” ซึ่งเป็นสถาปนิกที่ถือว่าเก่งที่สุดในสมัยรัชกาลที่ 5 เป็นแม่งานแทนบุญรอด กัลยาณมิตร สร้างหลวงพ่อดำขึ้นมาใหม่

การสร้างครั้งนี้ พระพุทธรูปออกมารูปร่างหน้าตาดีกว่าที่สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) สร้าง ได้สัดส่วนถูกต้อง มีการตอกเสาเข็มรองรับ

วัดที่ได้เก็บพระเครื่องไว้ชุดหนึ่ง หลังจากที่บ้านได้ไป เจ้าอาวาสเก็บไว้ ท่านก็นำไปบรรจุไว้อีกครั้ง ดังนั้น หากหลวงพ่อดำองค์นี้พังทลายอีกครั้ง ก็คงจะได้เห็นพระสมเด็จเกษไชโยกันอีก

แต่ตามประวัติกล่าวว่า นำมาบรรจุไว้เพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น ขณะนั้นการบูรณปฏิสังขรณ์พระพุทธรูปองค์ดังกล่าวใช้เวลา 8 ปี เสร็จสิ้นเมื่อปี พ.ศ.2438 หลังจากการสร้างหลังคาคลุมครั้งแรกปี พ.ศ.2430

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชทานนามว่า “พระมหาพุทธรพิมพ์” แต่ชาวบ้านยังเรียกกันว่าหลวงพ่อดำ

เพราะฉะนั้น การเกิดของวัดเกษไชโย เกิดจากพระมหาพุทธรพิมพ์ หรือพระหลวงพ่อดำจากการสร้างครั้งที่ 2 ซึ่งพระเครื่องแตกทะลักออกมาแล้วส่วนหนึ่ง

“ทุกวันนี้ ถ้าใครไปกราบหลวงพ่อดำพระพุทธรพิมพ์ เท่ากับไปกราบพระสมเด็จเกษไชโยที่ยังอยู่ในองค์พระมหาพุทธรพิมพ์”

พระมหาพุทธรพิมพ์องค์นี้ มีขนาดหน้าตักกว้าง 16 เมตร 13 เซนติเมตร ซึ่งถือว่าใหญ่มาก

6 ราชทราบถึงความเป็นมาของพระสมเด็จเกษไชโยแล้ว คราวนี้เราจะมาพูดถึงพุทธลักษณะของพระสมเด็จเกษไชโย

พระสมเด็จเกษไชโย เป็นพระที่สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) สร้างขึ้นปี พ.ศ.2400-2405 เป็นพระที่สร้างก่อนพระสมเด็จวัดระฆังโฆสิตาราม ก่อนสร้างพระสมเด็จบางขุนพรหม

ดังนั้น “**พระสมเด็จเกษไชโย**” เป็นพระที่สร้างขึ้นมาก่อนในสกุลพระสมเด็จ คือ พระสมเด็จบางขุนพรหม และพระสมเด็จวัดระฆังฯ

พระสมเด็จเกษไชโย เป็นพระที่มีเอกลักษณ์ของตัวเอง คือ อย่างที่เราเรียกกันว่า อกร่อง-หุยาน ซึ่งข้อเท็จจริงแล้ว คือ พระสมเด็จเกษไชโย เป็นพระที่สร้างตามพุทธลักษณะของพระพุทธรูปปางทวารวิริยา คือ การบำเพ็ญเพียร บางท่านก็เรียกว่า พระผอม

“ลักษณะขององค์พระจะผอม ลำองค์จะเห็นซี่โครง เห็นกระดูก ซึ่งพระสมเด็จเกษไชโย แตกต่างจากพระสมเด็จอีก 2 วัด คือวัดระฆังฯกับวัดบางขุนพรหม คือพระสมเด็จเกษไชโยนั้นจะมีกรอบกระຈก ซึ่งนอกจากจะมีขอบซุ้มแล้ว ยังมีกรอบกระຈก แล้วก็วัดเกษไชโยนั้นพิมพ์ที่นิยมทุกพิมพ์ จะเป็นกรอบกระຈก ไม่ว่าจะพิมพ์ 6 ชั้น ออกตัน ออกตลอด หรือจะเป็นหูพระบำ แข้งหมอน”

เมื่อทราบถึงความเป็นมาของวัดเกษไชโย เรามาทราบถึงเนื้อหา กัน เนื้อหาในการสร้างพระสมเด็จเกษไชโย

สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) สร้างเป็นองค์แรก ฉะนั้นพระที่สร้างเป็นองค์แรก ท่านต้องพิถีพิถันเป็นอันมาก ผงที่นำมาทำพระ นอกจากเป็นผงพิเศษของท่าน เช่น ผงอิทธิเจ ผงปถมัง ผงตรีนิสิงเห ผงพุทธคุณ เป็นต้น นำมาคลุกเคล้าและโดยเฉพาะปูนที่นำมาทำเป็นเนื้อที่ปั้นหุ่น แล้วก็ซอหลักที่ท่านเขียนอักขระเลขยันต์ต่างๆ ซึ่งเป็นซอหลักที่ทำจากปูนเปลือกหอย

พระสมเด็จเกษไชโย จะต้องมีปูนเปลือกหอย ซึ่งปูนเปลือกหอยเป็นส่วนประกอบตัวหลักใหญ่ คือ ปูนหิน

ปูนหิน เป็นปูนที่มีน้ำหนัก ผิดกับปูนเปลือกหอยหรือปูนผงซอหลักที่มีน้ำหนักเบา หากเราลองไปหยิบจับพระสมเด็จเกษไชโยทุกองค์จะมีน้ำหนักตึงมือไม่เบา เพราะปูนหิน เป็นปูนที่มีน้ำหนัก เป็นปูนโบราณ ซึ่งทุกวันนี้คิดว่าคงไม่มีใครทำแล้ว และวิชาการทำปูนหิน คงจะหายสาบสูญไป

ตัวอย่างปูนหิน คิดว่าหลายคนคงเคยดูจั่ว พวกจั่วจะแต่งหน้าให้หนา ถ้าใช้แบ่งธรรมดาหรือแบ่งทั่วไป เวลาี่ยมหรือพูดมันจะต้องแตก แต่พวกจั่วใช้ปูนหินมาทาหน้า แต่งกับสีแดง สีเขียว สีอะไรก็ตาม เล่นจั่วทั้งคืน หน้าไม่มีย่นไม่มีแตก เพราะปูนหินเป็นปูนที่มีความคงทน

ทุกวันนี้ การทำปูนหินไม่มีแล้ว ด้วยเป็นวิชาจากช่างทางจีนในสมัยโบราณ ในการสร้างพระเครื่องในครั้งนั้น ท่านใช้ปูนหินมาผสมคลุกเคล้ากับน้ำมันตั้งอ้วเป็นตัวยืน พระสมเด็จเกษไชโย สังเกตดูบางองค์มีผงแก่น้ำมัน ทั้งที่มีอายุ 100 กว่าปี ยังเป็นผงน้ำมันค้างคาอยู่ แล้วก็มีวลสารต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นกล้วย น้ำผึ้ง ผงอิทธิเจ ผงปถมัง มวลสารศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ ท่านจะใช้วิธีการนวดพวกแบ่ง-ปูน ยิ่งนวดยิ่งเหนียว

ครั้งเมื่อนวดเสร็จ นำมาบี้มเป็นพระ เมื่อบี้มแล้ว จะสังเกตได้ว่าพระสมเด็จเกษไชโยเนื้อจะละเอียดเหนียว แข็งแกร่งกว่าพระสมเด็จวัดระฆังฯและพระสมเด็จบางขุนพรหม

ตอนนี้เรามาพูดถึงพิมพ์ทรง พิมพ์แรกซึ่งเป็นพิมพ์ที่นิยมที่สุด คือ พระสมเด็จเกษไชโย พิมพ์ 7 ชั้น นิยม

พระสมเด็จเกษไชโย พิมพ์ 7 ชั้น คือ มีฐานอยู่ 7 ชั้น

“ด้อย เมืองนันท” บอกแนะเคล็ดชี้จุดพระสมเด็จเกษไชโย พิมพ์ 7 ชั้น ดังนี้

1. ดูที่เกศ พระสมเด็จเกษไชโย เกศจะเป็นปัสี คือ จะเล็กด้านล่างป่องตรงกลางแล้วจะไปเล็กด้านปลาย แต่สังเกตปลายเกศทุกองค์ตัวดเล็กน้อย ไม่ตรงที่อขึ้นไป ปลายจะตัวดเล็กน้อย เปรียบเหมือนเปลวเพลิง “อันนี้จำไว้ให้ดี เมื่อท่านไปเจอพระสมเด็จเกษไชโย จะป่องตรงกลาง เล็กล่าง เล็กบน ตรงกลางจะอ้วนหรือลักษณะจะคล้ายกับป่องกลาง แต่ถ้าเรียกให้สวยงาม เรียกว่า ปัสี”

2. หู ที่เราเรียกกันว่าหูบายศรี ลักษณะหูจะยาว สังเกตให้ดี หูด้านซ้ายขององค์พระจะห่างกว่าหูด้านขวาทุกองค์ ถ้าเจอหูเท่ากันไม่ต้องไปดู หูด้านซ้ายจะห่างกว่าหูด้านขวา หูด้านขวาจะแนบ แต่หูด้านซ้ายจะห่างออกมาเล็กน้อย

3. เมื่อพบพระสมเด็จเกษไชโย ดูใบหน้าจะเป็นเม็ดกลมเล็กหน้าไม่ใหญ่ ลำตัวใหญ่ แต่หน้านิดเดียว

4. สังเกตที่ลำคอพระสมเด็จเกษไชโยให้ดี จะมีลำคอทุกองค์ ในองค์ที่ติดขัด ถ้าไขกัคล้องสอง

พระสมเด็จเกษไชโย พิมพ์ 7 ชั้น

คอจะมีสองเส้นไม่ใช่ลักษณะเส้นเดียวจะมีแฉกกลาง สังเกตให้ดี

5. สังเกตหัวไหล่ด้านซ้ายพระสมเด็จเกษไชโยทุกองค์ ใช้กลี้งสองดูจะมีขีดเล็กๆ

6. พระสมเด็จเกษไชโย พิมพ์ 7 ชั้น ลำองค์คล้ายรากฟัน แต่ปลายรากฟันจะตัวดออกไปทางขวามือเสมอ ที่หน้าอกจะมีลักษณะคล้ายเนื้อเป็นก้อนแล้วจะเปียงไปทางขวาเล็กน้อย เนื้อจะเป็นก้อนสังเกตดู

“ข้อนี้สำคัญ ดูที่หน้าอกพระ จะมีเส้นแตกด้านซ้าย ดูให้ดีจะมีทุกองค์ เส้นนี้ทุกองค์ต้องมี ผมเคยตัดสินพระเครื่อง ครั้งหนึ่งบนโต๊ะกรรมการด้วยกัน มีพระอยู่องค์หนึ่ง เหมือนที่สุด ถ้าไม่มีเส้นนี้ ผมก็ดูว่าพระองค์นี้แท้ แต่พอได้ศึกษามา เส้นนี้ไม่มี ผมเถียงกรรมการบนโต๊ะ ก่อนเอาตัวอย่างมาดูกัน จนกระทั่งทุกวันนี้ กรรมการสายพระเบญจภาคีที่ตัดสินพระทั่วไป ทราบดี แต่ก็ไม่ได้แพร่พรายออกไปภายนอก เส้นนี้ในพระเกี ต่อให้เกิดเหมือนขนาดไหน ก็จะไม่มี พระสมเด็จเกษไชโยถ้ามีเส้นนี้ เป็นของแท้ ดูอีกที่เห็นเส้นแตกตรงนี้ อันนี้เป็นข้อที่สำคัญมาก ขอให้จำไว้ให้ดี” ต้อย เมืองนนท์ กล่าวย้ำ

7. ถ้าแขนด้านซ้ายจะอวบอูมกว่าด้านขวาองค์พระ จะไม่เท่ากัน ถ้ามองตรง จะเห็นชัด

8. ถ้าแขนด้านขวามือองค์พระจะหักศอก แล้วการหักศอกอันนี้จะหักเป็น 3 ท่อน ดูให้ดีต้องใช้ความละเอียด

9. หัวเข่าซ้าย-ขวา พระสมเด็จเกษไชโยจะเข็ดขึ้นทุกองค์ จะมีเนื้อเข็ดขึ้นทุกองค์ เมื่อหัวเข่าเข็ดขึ้นแข็งจะดันขึ้นนูน ไม่ตรง

10. พระสมเด็จเกษไชโย ได้หัวเข่าด้านซ้ายขององค์พระ สังเกตให้ดีจะมีติ่งเนื้อเล็กๆ ติดอยู่ตึงหนึ่งทุกองค์

11.ฐานชั้นที่ 1 ลักษณะจะเป็นรูปเรือ คล้ายเรือ แล้วเรือลำนี้จะมีหัวเรือคล้ายเรือสุพรรณ

พระสมเด็จเกษไชโย พิมพ์ 7 ชั้น

หงส์ หัวเรือจะเชิดขึ้น

12. คูฐานชั้นที่ 2 ด้านขวาส่วนใหญ่จะเล็กกว่าจะมีส่วนเว้านิดหนึ่ง
 13. ฐานชั้นล่างจะเว้าขึ้น
 14. ปลายฐานชั้นที่ 2 ตรงซุ้มจะมีติ่งอยู่หนึ่ง
 15. ฐานชั้นล่างจะเว้าขึ้น ปลายจะมีเส้นเล็ก 2 เส้น ติดขอบซุ้มทั้งคู่
 16. อันนี้จะมองไม่ชัด แต่พระสมเด็จเกษไชโยทุกองค์ต้องมี ใช้กลี้งสอง จะเห็นว่าใต้ฐานชั้นนี้จะมีเส้นวงเล็กอยู่เส้นหนึ่งเรียกว่าเส้นขยัก ทุกองค์ต้องมี
 17. ที่ขอบมุมบน ปลายจะยื่นสะบัดไปทางขวามือ
 18. ขอบทั้งหน้า-หลัง จะโดนฝนลบเหลี่ยมมุมทั้ง 4 ด้าน การฝนอันนี้ ไม่ทราบว่ามีมานานกี่ปี กระทบหรือยัง แต่ถ้าไม่มีกระทบดาชทราย ต้องใช้ใบช่อยแนนอน เพราะฉะนั้นพระสมเด็จเกษไชโยบางองค์ จะเห็นเป็นเส้นรอยฝนลบมุม ไม่มีมุม ลบเหลี่ยมมุมให้มน
 19. ด้านหลังของพระสมเด็จเกษไชโย พิมพ์ 7 ชั้นทุกองค์ อาจจะเห็นบ้าง แต่จริงแล้วต้องเห็น จะต้องมียอยฝ่ามือประทับอยู่ พร้อมรอยฝน
- “ถามว่าใช้นิ้วโป้งหรือ นิ้วโป้งไม่น่าจะใหญ่ขนาดนี้ อันนี้เป็นฝ่ามือไม่ใช่ลายนิ้วโป้งแน่นอน จุดสังเกต 19 ข้อ ของพระสมเด็จเกษไชโย พิมพ์ 7 ชั้น เป็นพระที่แปลก จะมีตำหนิต่างๆ แทบทุกองค์”

พระสมเด็จเกษไชโย พิมพ์ 7 ชั้น มีหลายพิมพ์ แต่พิมพ์ที่นิยมที่สุด คือ พระสมเด็จเกษไชโย พิมพ์ 7 ชั้นนิยม แต่ยังมีพิมพ์ 7 ชั้น หูประปา, 7 ชั้น ฐานหมอน, 7 ชั้น อกวิ มีหลายพิมพ์ 7 ชั้น ด้อย เมืองนนท์ กล่าวบรรยายว่า “เอาเฉพาะที่คนนิยมกัน คือ พิมพ์ 7 ชั้นนิยม แล้วผมจะ

ข้ามพิมพ์ 7 ขึ้นขึ้นไป เพราะว่าผมคิดว่า นอกจากเป็นพระที่มีน้อยและบางท่านก็ไม่เล่น เพราะถ้าจะเล่นพระสมเด็จเกษไชโย จะเล่นกันแค่ 3 บล็อกเท่านั้น”

ต่อไปจะพูดถึงบล็อกที่นิยม คือ พระสมเด็จเกษไชโย พิมพ์ 6 ชั้น ออกตัน ซึ่งทุกวันนี้ เป็นพระที่มีราคาค่อนข้างสูง ต้องพูดกันเป็นหลักล้านบาทขึ้นไป

ต๋อย เมืองนนท์ บอกเล่าว่า “ตอนผมเล่นพระใหม่ๆ พระสมเด็จเกษไชโย พิมพ์ 6 ชั้น ออกตัน ตอนแรกยังไม่ยอมรับกัน ระบุว่าพระกรุของวัดโพธิ์เกรียบ อ.โพธิ์ทอง จ.อ่างทอง ซึ่งวัดโพธิ์เกรียบนั้น ถามว่ามีพระสมเด็จเกษไชโยไหม หลังจากเสาะหาประวัติกันแล้ววัดโพธิ์เกรียบ คือวัดที่อยู่ใกล้กับวัดเกษไชโย ตอนที่พระหลวงพ่อดโต หรือพระมหาพุทธพิมพ์แตกครั้งที่ 2 ที่มีพระออกมานั้น พระส่วนหนึ่งได้นำไปไว้ที่วัดโพธิ์เกรียบ ดังนั้น การสร้างพระไว้ที่วัดโพธิ์เกรียบ ไม่มีแต่นำพระจากวัดไชโยไปไว้ที่วัดโพธิ์เกรียบ คนเลยทึกทักกันว่าท่านสร้างพระไว้ที่วัดโพธิ์เกรียบ ซึ่งจริงๆ แล้วไม่ใช่ ท่านไม่เคยสร้างไว้ที่วัดโพธิ์เกรียบ”

“มีพระบางองค์ เจอที่วัดบางขุนพรหม เป็นพระสมเด็จ 7 ชั้น แล้วก็มีควาบกฐบางขุนพรหม มีแน่นอน ตอนที่เปิดกรุปี พ.ศ.2500 มีพระสมเด็จเกษไชโยพิมพ์ 7 ชั้นนิยม อยู่ประมาณ 20 กว่าองค์ ถือว่าเป็นพระที่ฝากกรุ คือสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) ไม่ได้สร้างที่วัดบางขุนพรหม แต่ทำที่วัดเกษไชโยแล้วนำมาบรรจุ แม้แต่ที่วัดระฆังฯก็มี ที่มาบรรจุไว้ที่วัดบางขุนพรหม แต่ก็ไม่จำเป็นต้องสร้างที่วัดบางขุนพรหม เป็นการนำมาฝากกรุเท่านั้น”

“ต๋อย เมืองนนท์” บอกแนะเคล็ดลับจุดพระสมเด็จเกษไชโย พิมพ์ 6 ชั้น ออกตัน ดังนี้

1. พระสมเด็จเกษไชโย เกศจะมีลักษณะคล้ายปลายกรวยแหลมตรงขึ้นไป โคนจะใหญ่ คล้ายปลายกรวย ปลายต้องจรดซุ้มทุกองค์ หูจะเป็นบายศรีเช่นกัน ใบหน้าของพระสมเด็จเกษไชโย จำหน้าให้ดี หน้าท่านจะเป็นหน้า บางท่านจะเรียกว่ารูปไข่ยาวเรียว ผิดกับพระสมเด็จเกษไชโยพิมพ์ 7 ชั้น ซึ่งหน้าจะเป็นเม็ดกลม

2. พระสมเด็จเกษไชโย พิมพ์ 6 ชั้น ออกตัน ลำคอต้องมีทุกองค์ ลำคอจะเป็นลำคอเรียวยาว จะมีลำคอเรียวยาวทุกองค์ เนื้อหน้าอกจะมีน้อย แล้วในองค์ที่ชัด ที่ลำคอจะมีเส้นแตกอยู่เส้นหนึ่ง อย่างไรก็ตาม จุดดำหนิตรงนี้ยังไม่ 100% บางองค์อาจจะไม่มี ต้องใช้กล้องส่องถึงจะเห็น

3. ลำองค์พระสมเด็จเกษไชโย พิมพ์ 6 ชั้น ออกตัน ที่เป็นเส้น 2 เส้น จะเรียวยาวลงมาจรดที่มือ เรียวยาวตรงลงมาเหมือนรากฟัน ตรงช่วงหน้าอก จะมีเนื้อเกินตรงนี้เล็กน้อย อันนี้สำคัญเป็นจุดที่น่าสังเกตที่สุด เพราะว่าพระปลอมไม่มีตำหนิดังกล่าว

4. ช่องแขนด้านขวาองค์พระ จะกว้างกว่าช่องแขนด้านซ้าย สังเกตให้ดี ถ้าเท่ากันแสดงว่าเป็นองค์ปลอม

5. ข้างของพระสมเด็จเกษไชโย พิมพ์ 6 ชั้น ออกตัน จะโค้งขึ้นคล้ายกล้วย ด้านซ้ายมือจะเข็ดมากกว่าด้านขวามือ

6. หัวเขาด้านขวามือจะยื่นเลยข้อศอกออกมา แต่ถ้าว่าด้านซ้าย จะพอดีข้อศอก อันนี้ต้องใช้ความละเอียด

7. พระสมเด็จเกษไชโย พิมพ์ 6 ชั้น ออกตัน ปลายของฐานจะเรียว จะมีลักษณะเรียว ข้อนี้สำคัญ ฐานสุดท้ายในองค์ที่ติดชัดๆ ถ้าใช้กล้องส่อง แทบทุกองค์ปลายจะแตกเป็นแขนงแนว

พระสมเด็จเกษไชโย พิมพ์ 6 ชั้น ออกตัน

“พระสมเด็จเกษไชโย พิมพ์ 6 ชั้น ออกตัน ถือเป็นพิมพ์ที่นิยม รองลงมาจากพิมพ์ 7 ชั้น นิยมปัจจุบัน มีราคาที่สูง ดังนั้น จุดบางจุดที่ผมให้ท่านจำไว้ ถือว่าท่านได้เปรียบกว่าคนอื่น เพราะว่าพิมพ์ 6 ชั้น ออกตัน เป็นพระที่หาจุดสังเกตได้น้อยมาก เป็นโอกาสของคนที่ทำปลอม และที่คนทำปลอมมากที่สุดก็คือพิมพ์ 6 ชั้น ออกตัน จะโดนปลอมมากที่สุด อันนี้ก็เป็นจุดที่คิดว่าท่านคงจะได้ข้อมูลความรู้อย่างมากมาย”

พระสมเด็จเกษไชโย พิมพ์ 6 ชั้น ออกตลอด

พระสมเด็จเกษไชโย พิมพ์ 6 ชั้น ออกตลอด

ที่เราเรียกว่าพิมพ์ 6 ชั้น ออกตลอด เพราะหน้าอกพระจะไม่มียกเส้นเนื้อที่หน้าอก เป็นอกยาวตลอดลงมา เป็นช่องว่างยาวตลอดลงมา เราเรียกว่าพิมพ์ 6 ชั้น ออกตลอด

พระสมเด็จเกษไชโย พิมพ์ 6 ชั้น ออกตลอด ถือเป็นพิมพ์ที่ 3 แต่ลักษณะของพิมพ์มีขนาดความกว้าง บางองค์กว้างกว่าพระสมเด็จเกษไชโย พิมพ์ 7 ชั้น นิยมด้วยซ้ำ แต่ถ้าเทียบกับพิมพ์ 6 ชั้น ออกต้นแล้ว ออกตลอดจะใหญ่กว่า

“ด้อย เมืองนนท์” บอกแนะเคล็ดลับจุดพระสมเด็จเกษไชโย พิมพ์ 6 ชั้น ออกตลอด ดังนี้

1. จุดสังเกตแรก พระสมเด็จเกษไชโย พิมพ์ 6 ชั้น ออกตลอด เป็นกรอบกระຈกเหมือนกันที่เราเรียกว่ากรอบสี่เหลี่ยม จะมีรอยเส้นแตกทุกองค์ การที่มีเส้นแตกตรงนี้เหมือนกับพระรอดพิมพ์ใหญ่ จะมีโพธิ์แตก แต่พระสมเด็จเกษไชโย พิมพ์ 6 ชั้น ออกตลอด เข้าใจว่าจะเป็นการแกะบล็อกแล้วเกิดพลาดขึ้นมา จนเป็นขีด ไม่น่าจะเป็นการจงใจสร้างขึ้นมา ด้วยไม่มีเหตุผลใดที่จะจงใจสร้างขึ้นมา

2. จุดสังเกตต่อไป กรอบกระຈกด้านบนด้านขวามือขององค์พระจะมน ไม่เป็นเหลี่ยมเหมือนด้านซ้าย

3. เกศของพระสมเด็จเกษไชโย พิมพ์ 6 ชั้น ออกตลอด จะตรงขึ้นมา เมื่อเกศตรงแล้วในเกศมีความหนาบนยอดจะมีเนื้อต่งเกินขึ้นมาเล็กน้อย

4. ใบหน้าพระสมเด็จเกษไชโย พิมพ์ 6 ชั้น ออกตลอด จะอุม หูจะเป็นบายศรีที่หักมุม นอกจาก ใบหน้าอุม จะมีติ่งตรงแก้มข้างหู ต้องมีทุกองค์

5. พระสมเด็จเกษไชโย พิมพ์ 6 ชั้น ออกตลอด ไม่มีคาง จะเป็นลำคอไปเลย ไม่เหมือนพระ พิมพ์อื่นที่มีคาง

6. ที่ใบหน้าพระสมเด็จเกษไชโย พิมพ์ 6 ชั้น ออกตลอด จะมีเนื้อเกินที่ใบหน้าเล็กน้อย หน้าไม่เรียบเหมือนพิมพ์อื่นๆ

7. ลักษณะของพระสมเด็จเกษไชโย พิมพ์ 6 ชั้น ออกตลอด ลำองค์จะมีลักษณะคล้ายตัววี ใหญ่ ลำคอจะออกมาเชื่อม

8. แขนทั้งสองข้างจะหักศอก มือจะลงมาประสานกัน แต่มือจะไม่ติดทุกองค์ อีกทั้งมีเนื้อเกิน ออกมา

9. หัวเข้าของพิมพ์ 6 ชั้น ออกตลอด จะขีดขึ้น แล้วก็จะหย่อนท้องข้างเหมือนเรือทุกองค์

10. ปลายฐานพิมพ์ 6 ชั้น ออกตลอด เรียวเล็กทุกองค์ ช่วงกลางจะอ้วนกว่าแล้วจะเรียวเล็กลง

11. พระพิมพ์ 6 ชั้น ออกตลอด ชุ่มกับกรอบกระจก ถือว่าเป็นคู่กัน ด้านซ้ายมือจะลึกกว่าด้าน ขวามือ

12. ชุ่มพระสมเด็จเกษไชโย พิมพ์ 6 ชั้น ออกตลอด ฐานล่างของปลายชุ่ม จะเป็นเส้นที่ฐาน ที่สุดขององค์พระ ของปลอมจะไม่ยื่น

13. จุดสังเกตสุดท้าย พระสมเด็จเกษไชโย พิมพ์ 6 ชั้น ออกตลอด จะมีการฝนเหมือนกัน มีการฝนแต่งขอบ คือลบคม แต่ว่าจะน้อยกว่าทุกพิมพ์ จะลบมุมน้อยกว่าทุกพิมพ์ อาจจะมีคม บ้าง คือ ลบน้อยกว่าพิมพ์ 6 ชั้น ออกตัน, พิมพ์ 7 ชั้น นิยม จะยังเห็นเป็นสัน เป็นมุมบ้าง แต่ก็ยัง มีการฝนลบ

สำคัญที่สุดด้านหลัง ยังมีรอยฝ่ามืออยู่เหมือนกันไม่มากไม่น้อย ต้องมี จะมีแต่น้อยกว่า ทุกพิมพ์

“ด้อย เมืองนนท์” กล่าวถึงความสำคัญในการส่องพระสมเด็จเกษไชโยว่า “เนื้อพระไม่ว่าจะเป็นพิมพ์ 7 ชั้น หรือ 6 ชั้น ออกตลอด หรือออกตันก็ตาม เมื่อท่านดูด้านข้าง เทบทุกองค์จะมีรอย แตก ด้านหลังส่วนมากจะมีแตกลายงา ยกเว้นบางองค์ที่เป็นเนื้อละเอียด อาจจะไม่ มี จะแตกมากที่สุด คือ ด้านหลัง ด้านข้าง ส่วนด้านหน้าจะแตกน้อยกว่าแต่ก็มี ผิดกับพระสมเด็จวัดระฆังฯ”

“พระสมเด็จวัดระฆังฯ ถ้าด้านหน้าแตกลายงา ด้านหลังจะไม่แตก แต่พระสมเด็จเกษไชโย เป็นอะไรที่ขัดกัน เมื่อด้านหน้าแตกลายงา ด้านหลังก็มีแตกลายงา แต่พระสมเด็จวัดระฆังฯ ด้าน หลังไม่มีแตกลายงา จำไว้อย่าสับสนกัน ฉะนั้นเมื่อท่านไปเจอพระสมเด็จเกษไชโย เคยได้ยินได้ ฟังว่าเมื่อแตกลายงาแล้วด้านหลังจะไม่แตก อันนี้คือใช้กับพระสมเด็จวัดระฆังฯ แต่ถ้าเป็นพระ สมเด็จเกษไชโย ด้านหน้าแตกลายงาได้ ด้านหลังก็แตกลายงาได้ ข้างก็แตกลายงาได้ อันนี้จำไว้ อย่าสับสน”

พระสมเด็จเกษไชโย พิมพ์ 7 ชั้น หูปราบ่า

